

Smáu máløkini eisini rætt til livandi myndir

Reglugerðin fyri tann nýggja Norðurlenska Filmsgrunnin er ikki gjord enn.

Hesi støðu vóna filmsfólk í teimum smáu máløkjum at fáa okkurt nýtiligt, eitt nú pengar, burtúr.

Tey hava gjørt vart við seg hjá teimum embætisfólkum, sum eru í ferð við at gera reglugerðina.

Hetta hendi eftir ein pallborðsfund í Havn á VII Norðurlensku Filmstevnuni hálvan apríl. Har varð gjord ein fundarsamtykt.

Smáu máløkini í Norðurlondum eru Føroyar, Grønland, Ísland, Samaland og Áland.

Fundarsamtyktin er komin í rættir hendur og roynt verður nú at vísa embætisfólkunum, sum gera reglugerðina fyri Norðurlenska Filmsgrunnin, á, at skilagott er at taka hana til eftirlit.

Men tað var kortini ein fundarluttakari úr einum stórum máløki, sum visti á møguleikan at ávirka arbeiðið við reglugerðina. Erik Crone, stjóri á Dansk Filmsinstitut, segði, at í dansku filmslóg-gávuni er eitt dømi um „positiv forskelsbehandling“, sum hann nevndi regluna um, at 25% av jattaðu pengunum skulu brúkast til barnafilmar.

— Á sama hátt kunnu vit hugsa okkum, at ávisur partur av pengunum hjá Norðurlenska Filmsgrunninum fer til smáu máløkini, verður settur av til teirra.

Norðurlenski Filmsgrunnurin byrjar at virka 1. november 1990. Norðurlandaráðið hevur avgjort fyrr í ár at jatta 30 mill. kr. Haraftrat skulu pengar fáast til vega frá norðurlenska filmstovnunum og sjónvarpinum. Grunnurin skal hava 45 mill. kr. um árið og tær skulu brúkast til filmar, sum fleiri enn eitt Norðurland gera. Slik framleiðsla kallast co-produktion á fakkalínunum.

TIL HANDRIT

Samiski leikstjórin Nils Gaup skeyt upp, at pengar fyrst og fremst verða jattaðir til teirra, sum skriva handrit. Hann helt, tað hevði verið ein góð hjálp, um filmstovnarir hvør jattaði teimum smáu máløkjum 50.000 kr. um árið tiljúst hetta endamálið, at skriva handrit.

Nils Gaup hevur gjørt filmin „Veiviseren“, su er viðagitin og millum annað varð innstillaður til Oscars-virðislonina, danski/svenski filmurin „Pelle Erobreren“

fekk.

— Størsti trupuleikin hjá mær var at finna pengar at skriva handritið fyri.

Eg fekk at vita, at tað var hópisleyst at gera ein samiskan film so dýran, tí tað eru so fáir samar og tiskil so fá fólk, sum fóru at skilja film-in. Tað loysir seg ikki, marknaðurin er so litil!

Nils Gaup legði aftrat, at hann kendi tað so, at tá tosað verður um tey smáu máløkini, so verður samstundis hugsað um litlan marknað. Men hesum kundi hann als ikki taka undir við. Sjálvandi ber til at gera ein dýran leikfilm í eitt nú Álandi, hóast har bara búgva 24.000 fólk, helt hann.

„Veiviseren“ kostaði 17 mill. nkr.

UNGDOMURIN HUGTIKIN

Nils Gaup varð spurður, um norðmenn hava broytt hugsan um samiska mentan, eftir at „Veiviseren“ gekk í Noregi.

— Kanska ikki so nógv, uttan hjá teimum ungu. Har er hend ein sjónlig broyting. Tey byggja nú áhuga sin fyri samiskari mentan á aðrari grund.

Eitt gott dømi er eitt tað størsta ungdomsblaðið í Noregi, sum knappliga hevði fleiri síður á samiskum. Slikt er heilt óvanligt. Blaðið hevði samrøður við samiskan ungdom, sum visti seg at vera sum onnur fólk og ikki nakrar undarligar verur elandi reindjór á teimum stóru viddunum.

Samiskur og norskur ung-

dómur er farin at tosa saman, enná í Finnmarkini, har sambandið annars ikki hevur verið tað besta.

Nils Gaup legði tó dent á, at einans filmur broytir ikki hugsunarháttin um ein minniluta. Og hann fyllist á, at ongin hevur biðið seg gjørt fleiri samiskar filmar. Hinvegin er hann biðin um at gera norskan film.

— Eg sakni hetta, at teir stóru mentanarmiðdeplarnir koma til okkara í útjára-økjum og spyrja okkum, um vit hava brúk fyri eini hjálpanði hond til onkra ætlan um til dømis ein film.

Ongin ivi er um, at hetta var eitt skot til filmstovnararnar í Danmark, Finnlandi, Noregi og Svøríki.

Nils Gaup segði seg hava ætlanir um fleiri samiskar filmar, men ongar pengar.

VIDEO KANN BRÚKAST

Ivalo Egede, sum er útbúgvinn lærari og nú lærir til cand. comm. (samskiptisfrøði) á Roskilde Universitetscenter, var samd við Nils Gaup um markaða jättan til handrit.

Men hon helt, at tað ber væl til at gera filmar, sum ikki endiliga skulu kosta tiggjutas milliónir.

— Vit hava brúk fyri at kunna útbúgva fólk á staðnum, so tey kunnu gera filmar. Tað nýtist ikki endiliga at vera filmslið við 50 fólkun. Video kann væl brúkast, tað er lættari og fleiri sleppa upp í part. Hóvuðsendamálið er at fáa okkurt á tjaldið, sum sýnir okkum veruleikan, vit liva í.

Ivalo Egede nevndi grøn-

lenska sjónvarpið, sum sendir hvørt kvöld. Men bara 4,1% av sendingunum er eginframleiðsla, altso gjørt í Grønlandi.

— Hvørt kvöld situr tú framman fyri eini mentan, sum gongur aðrari leiðir enn tin eigna. Tí gerst tað torført at finna síneigna identitet, sín leiklut í samfelagnum.

MINNILUTAR ERU „IN“

Katrin Ottarsdóttir, leikstjóri, tók undir við Nils Gaup í tí, at smáu máløkini noyðast at leggja nógv fyri fyri at gera vart við seg í tí stóra heiminum.

— Eg vænti eisini, áhugin fyri smáu máløkjum fer at vaksa, tí lond sum Amerika eru í eini stórar identitets-kreppu. Tey hava brúk fyri at fáa at vita, at titl eru litil lond sum okkara við egnari mentan, sum eru eittir av og fegin vilja bjóða øllum heiminum lut í.

Ivalo Egede tók undir við hesum sjónarmiðnum. Etnisk folkaslag eru móti og minnilutahópar fara at fáa stóðugt stóri ans.

Ivalo Egede helt tí ikki, tað verður tann stóri trupuleikin at útvega pengar. Ein størri trupulleiki kann bliva trot á útbunum fólki, helt hon.

Í Íslandi er trupulleikin júst nú, at íslendingar tíma ikki at hyggja at íslendskum filmum longur, segði Guðný Halldórsdóttir, leikstjóri.

Íslendingar vilja heldur siggja amerikanskur filmar, segði hon og byrjaði eitt tjak um stóru amerikonsku mentanirráðsina í Norðurland.

hd

På den VII Nordiske Filmfestival, som for første gang fandt sted på Færøerne, blev afholdt et seminar om »Levende billeders betydning for de små sprogområder i Norden«.

Et emne, som skal ses i forlængelse af et seminar om »mulighederne for nordiske co-produktioner, som fandt sted i Finland for 2 år siden, og som i dette år har resulteret i dannelsen af en Nordisk Co-produktionsfond med støtte fra Nordisk Ministerråd på 30 mio. kr. Paneldelegerne repræsenterede de egentlige små sprogområder, nemlig Færøerne, Grønland, Åland, Sameland og Island.

Konklusionen på debatten blev følgende:

De små sprogområder har i højere grad end andre behov for at skabe en modvægt til den massive påvirkning, som kommer udefra.

Vore kulturer indeholder et stort materiale, som egner sig for levende billeder, og som det er vigtigt at formidle til omverdenen.

De små sprogområder har ikke et befolkningsgrundlag for at kunne iværksætte egne produktioner uden økonomisk støtte fra Danmark, Sverige, Nor-

ge eller Finland. Vi finder det forkert, hvis befolkningsstørrelsen bruges som argument for ikke at lave film.

Nils Gaups film »Veiviseren« er et eksempel på, at det er muligt for en film fra et lille sprogområde at nå ud over egne grænser.

Katrin Ottarsdóttirs debutfilm »Atlantic Rhapsody«, som måtte optages i 16 mm er samtidig et udtryk for, hvor svært det er at skaffe den nødvendige kapital.

Filmen ville ikke have eksisteret, hvis den VII. Nordiske Filmfestival ikke

havde fundet sted på Færøerne.

Ovennævnte behov vil kunne dækkes, hvis vedtægterne for den nordiske co-produktionsfond også kommer til at omfatte minoritetsområderne. Vi anbefaler derfor, at der indføres en øremærkning af midlerne til manuskriptudvikling, produktion og distribution.

For at give minoritetsområderne de bedst mulige vilkår anbefales at anvende lighedsprincippet ved fordeling af produktionsmidler, således at produktioner, der baseres på et samarbejde

imellem flere af minoritetsområderne, sidestilles med andre co-produktioner i Norden og prioriteres i forhold til andre co-produktioner.

Tórshavn, den 17.4.1989

Katrin Ottarsdóttir

Føroyar

Ivalo Egede

Grønland

Titte Törnroth

Åland

Nils Gaup

Sameland

Guðný Halldórsdóttir

Halldór Þorgeirsson

Ísland

Birgit Kruse, formand

Filmsfelagið